

Planerande
Kommunstyrelsen

Riktlinje för Finansverksamheten

Beslutat datum:	2025-02-03
Gäller från datum:	2025-02-17
Beslutat av:	Kommunstyrelsen
Ansvarig:	Kommunstyrelseförvaltningen
Diarienummer:	KS-2024-00474
Giltighetstid:	2028-12-31
Ersätter tidigare beslut:	KS 2023-12-11 §232 Riktlinje för finansverksamheten

Styrdokument i Haninge kommun

Program – antas av kommunfullmäktige

Ett program anger den politiska viljeinriktningen inom ett särskilt prioriterat område och fastställer, på strategisk nivå, strategier för hur viljeinriktningen inom området ska förverkligas. Antalet program ska vara begränsat. Program ska ha en giltighetstid.

Policy – antas av kommunfullmäktige

En policy uttrycker politikens värdegrund och förhållningssätt. Policyer talar om vad kommunen vill uppnå inom ett specifikt område, men tar inte ställning till utförande eller metoder. Policyer ska ha en giltighetstid.

Strategi – antas av kommunstyrelsen eller nämnd

En strategi anger strategiska åtgärder för den politiska viljeinriktningen. Strategier kan ange vem som ansvarar för att åtgärder genomförs, när de ska vara genomförda samt vilka prioriteringar som ska göras. Strategier ska ha en giltighetstid.

Riktlinje – antas av kommunstyrelsen eller nämnd

En riktlinje anger ramar för handlingsutrymmet i en viss fråga och säkerställer korrekthet och kvalitet. Riktlinjer preciserar hur andra styrdokument eller lagstiftning ska uppnås. Riktlinjer behöver inte ha en giltighetstid.

Anvisning/rutin – antas av ansvarig direktör/chef

En anvisning eller rutin verkställer politisk vilja eller lagstiftning genom att konkret ange hur uppgifter ska göras. De besvarar ofta frågor om vad, när, var, hur och av vem. Kommundirektör fattar beslut om anvisningar och rutiner som riktar sig till hela koncernen. Anvisningar och rutiner behöver inte ha en giltighetstid.

Innehåll

Bakgrund och syfte	4
Omfattning och ansvar.....	4
Riktlinje för finansverksamheten	5
Riskhantering	5
Finansieringsrisk.....	5
Likviditetsrisk.....	5
Ränterisk.....	6
Derivatinstrument	6
Motpartsrisk	7
Valutarisk.....	8
Operativ risk	8
Likviditetsförvaltning.....	8
Likviditetsplanering.....	9
Koncernkonto	9
Koncernintern utlåning av överskottslikviditet	9
Extern placering av överskottslikviditet.....	9
Upplåning.....	10
Tillåtna upplåningsformer.....	10
Utlåning och borgen	10
Hel- och minoritetsägda bolag	10
Externa parter	11
Leasing	11
Rapportering och uppföljning	11
Avvikelse rapportering.....	11
Finansiell rapportering till kommunstyrelsen.....	12
Finansiell rapportering från helägda bolag och förvaltningar.....	12
Bilagor	13
Begreppsförklaringar.....	13

Bakgrund och syfte

Enligt kommunens finanspolicy ska kommunstyrelsen besluta om riktlinje för finansverksamheten. Med finansverksamhet avses likviditetshantering, skuldhantering, placeringar, borgen och finansiell leasing samt därtill hörande administration och rapportering. Riktlinjen reglerar finansverksamhetens ansvarsfördelning inom kommunen, hantering av finansiella risker samt rapportering och uppföljning. Riktlinjen ska aktualitetsprövas av kommunstyrelsen en gång per mandatperiod.

Finansverksamheten ska:

- Säkerställa kommunens betalningsförmåga och trygga tillgången till kapital på såväl kort som lång sikt.
- Uppnå bästa möjliga finansnetto inom beslutade riskbegränsningar.
- Säkerställa att finanshanteringen bedrivs med god intern kontroll och med beaktande av lågt risktagande och god riskspridning.
- Säkerställa goda rutiner för att effektivt utnyttja tillgänglig likviditet och när tillfälle ges amortera på utestående låneskuld.
- Medverka till att kapitalanskaffning och kapitalanvändning i kommunen och dess företag blir effektiv.
- Ska bedrivas utan spekulativa inslag, så att en betryggande säkerhet alltid upprätthålls.

Omfattning och ansvar

Denna riktlinje gäller för kommunen och de helägda bolagen. Respektive styrelse i helägda bolag ska besluta om finanspolicy för den egna finansverksamheten med utgångspunkt i kommunens finanspolicy samt denna riktlinje.

Undantag från denna riktlinje hanteras i beslutade ägardirektiv.

Riktlinje för finansverksamheten bör läsas tillsammans med finanspolicy och delegationsordningen.

Ansvarsfördelning

Kommundirektören	– framkommer av delegationsordningen – vidaredelegation av beslut enligt delegationsordningen
Ekonomidirektören	– vidaredelegation beslutad av kommundirektören – besluta om placeringar och omplacering av kommunens överskottlikviditet samt tillgångar i premiefonder som förvaltas av kommunen

	<ul style="list-style-type: none">– besluta om tillfälliga avsteg från riktlinje för finansverksamheten– besluta om hantering av risker som inte omfattas av Riktlinje för finansverksamheten
Förvaltningscheferna	<ul style="list-style-type: none">– rapportera likviditetsprognoser
Kommunstyrelseförvaltningen	<ul style="list-style-type: none">– operativt leda finansverksamheten– rapportera och följa upp finansverksamheten– sammankalla finansrådet– förtöpande utvärdera finanspolicyn och riktlinjer
Helägda bolagen	<ul style="list-style-type: none">– fastställa finanspolicy inom ramen för denna riktlinje samt kommunens finanspolicy– rapportera likviditetsprognoser– delta i finansrådet

Riktlinje för finansverksamheten

Riskhantering

Finansieringsrisk

Målet är att uppnå en låg finansieringskostnad samtidigt som betalningsförmågan säkerställs på såväl kort som lång sikt.

- Upplåningen ska i möjligaste mån fördelas på flera olika upplåningsformer och/eller långgivare.
- Enskild långgivare, med undantag för Kommuninvest, får inte finansiera mer än 50 procent.
- Löptiderna för låne- och kreditlöftesförfall ska spridas mellan och inom åren.
- Maximalt 40 procent av skuldportföljens kapitalförfall får förfalla inom mindre än 1 år.
- Maximal löptid för ett enskilt lån är 10 år.
- Upp- och utlåningens löptid ska matchas i syfte att begränsa finansieringsrisken.

Likviditetsrisk

Kommunen ska säkerställa att det finns en betryggande likviditetsreserv för att hantera likviditetsrisken. Med likviditetsreserv avses medel som kan användas för att säkra kommunens kortsiktiga betalningsförmåga.

Likviditetsreserven ska minst uppgå till 300 miljoner kronor.

Likviditetsreserven utgörs av obundna bankmedel, ej utnyttjad checkkredit, ej utnyttjade kreditlöften, 75 procent av marknadsvärdet på placeringar som kan frigöras på tre bankdagar.

- Kreditlöften ska vara bekräftade med en avtalad kreditmarginal, inneha en återstående löptid om minst 180 dagar samt kunna avropas på högst två bankdagar. Kreditlöften som är kortare än 180 dagar och förknippade med en kostnad ska i möjligaste mån ersättas.
- Checkkredit som är kopplad till kommunens koncernkontostruktur ska alltid medräknas med en löptid över 180 dagar.
- Kostnaden för checkkredit och kreditlöften fördelas mellan kommunen och bolagen baserat på respektive parts andel av löftena.

Ränterisk

Ränteriskhantering ska syfta till att undvika stora och snabba genomslag i finansnettot.

Hanteringen av ränterisk uttrycks som en exakt förfallostruktur för räntebindningen i låneavtalen kombinerat med derivatinstrument för kommunens nettolåneportfölj.

Handlingsfriheten (risklimiter) anges som en andel av portföljens förfallostruktur. Om en risklimit överskrids ska utan onödigt dröjsmål låneportföljens räntebindningsstruktur återställas inom risklimiten. Riskbegränsningen specificeras som maximal respektive minimal andel för räntebindningen för låneportföljen per löptidsintervall.

Nedanstående tabell anger maximalt och minimalt tillåtna andelar för låneportföljen per löptidsintervall uttryckt i procentenheter.

Intervall (år)	<1	1–2	2–3	3–4	4–5	5–6	6–7	7–8	8–9	9–10
Maximal andel förfall (%)	50	35	30	30	20	20	20	20	20	20
Minimal andel förfall (%)	10	5	5	5	0	0	0	0	0	0

Derivatinstrument

För att bibehålla flexibilitet och handlingsberedskap ska kommunstyrelseförvaltningen så långt det är möjligt tillse att kommunen har outnyttjade limiter för derivattransaktioner hos aktuella motparter.

- Derivatinstrument får endast användas för att hantera finansiella risker i underliggande upp- och utlåning samt mycket sannolik framtida upplåning.

- Derivatinstrumenten ska ha samma rörliga räntekomponent som det underliggande lånet. Detta innebär att om lånet har 3 månader Stibor som rörlig komponent, ska även det korta benet i derivatet ha det.
- Derivatinstrument får endast användas i form av terminer, FRA-kontrakt, swappar, optioner och kombinationer av dessa för att hantera ränte- och valutarisker.
- En riskbedömning och konsekvensanalys av en derivattransaktion ska alltid genomföras och dokumenteras innan affärsavslut.
- Samtliga derivatinstrument ska registreras i finanssystemet.
- Eftersträva att ha ram-avtal för derivathandel med minst 3 externa motparter.

Godkända motparts-kategorier vid derivataffärer samt riskmandat för motpartsrisiker framgår av nedan avsnitt.

Motpartsrisk

Kommunen ska sträva efter att sprida samtliga motpartsrisiker som uppkommer i finansverksamheten. Bedömning av motpartsrisk ska ske inför varje transaktion.

Tillåtna motparter och instrument vid placeringar

Motparts-kategori	Typ av placering	Ratingkrav
Svenska staten, svenska kommuner och regioner	Skuldebrev	
Nordisk bank	Kontoinlåning	Minst ett av följande kriterier A- (S&P) eller A3 (Moody's)
Penningmarknad	Penningmarknadsinstrument	Minst A-1/K-1-rating (S&P)
Fond	Kort och lång räntefond	

Tillåtna motparter vid derivatkontrakt

Exponeringen för motpartsrisk begränsas genom reglerna i tabellen nedan. Med beloppsgräns för marknadsvärde avses det positiva marknadsvärde som utestående derivat uppgår till. Om detta värde överskrider ska inga nya derivat, som ökar nettoexponeringen, göras med denna motpart. Utestående derivat behöver dock inte åtgärdas. Om en motpart blir nedgraderad ska inga nya instrument ingås med den motparten som ökar nettoexponeringen.

Motpartskategori	Max löptid	Beloppsgräns marknadsvärde per motpart
Nordisk bank med rating som uppfyller minst ett av följande kriterier, A (S&P) eller A2 (Moody's)	10 år	200 miljoner kronor
Motpart med rating som uppfyller minst ett av följande kriterier, A- (S&P) eller A3 (Moody's)	10 år	50 miljoner kronor

Tillåtna motparter vid kreditlöften

Motpartskategori	Ratingkrav
Nordisk bank	Minst ett av följande två kriterier A- (S&P) eller A3 Moody's

Valutarisk

Placering och upplåning får endast ske i svenska kronor. Nämnder och de helägda bolagen ska undvika valutarisker i verksamheten. Det åligger nämnderna och de helägda bolagen att identifiera och omedelbart rapportera till kommunstyrelsen om valutarisker i verksamheten.

Operativ risk

Den utåtriktade affärsverksamheten ska arbetsmässigt så långt som möjligt skiljas från redovisning och uppföljning. Samma person som gjort affärsavslut och registrerat denna i finanssystemet får inte godkänna samma affär.

- Rutiner och processer ska vara väl dokumenterade.
- Alla affärstransaktioner och betalningar ska utföras enligt fullmakter, attestordning eller andra delegeringar.
- Alla affärstransaktioner ska registreras i finans- och ekonomisystem.
- Alla affärstransaktioner ska kontrolleras mot interna beslutsunderlag och externa affärsbekräftelser.
- Alla affärstransaktioner och mellanhavanden mellan kommunen och bolagen ska löpande stämmas av och bekräftas. Differenser ska omedelbart utredas och klaras upp.

Likviditetsförvaltning

Likviditetsförvaltningen ska bedrivas med målet att samordna kapitalströmmarna och att sänka räntekostnaderna genom effektiva betalningsrutiner och god likviditetsplanering.

Likviditetsplanering

Kommunens likviditetsbehov ska sammanställas av kommunstyrelseförvaltningen. För att planera framtida likviditetsbehov ska en rullande 12 månaders prognos upprättas, där kommun och de helägda dotterbolagen ansvarar för att på månadsbasis inrapportera likviditetsprognoser.

Koncernkonto

Samordningen av kommunens och de helägda bolagens likvida medel och betalningsflöden ska ske i ett gemensamt koncernkontosystem enligt beslutade ägardirektiv. Kommunstyrelseförvaltningen är ansvarig för kontostrukturen och nya bank- och valutakonton ska öppnas i samråd med kommunstyrelseförvaltningen.

Koncernintern utlåning av överskottslikviditet

Överskottslikviditeten ska i första hand användas för att upprätthålla likviditetsreserven och i andra hand för att reducera det externa lånebehovet inom kommunkoncernen. De helägda bolagens eventuella överskottslikviditet ska hållas på bolagets koncernkonto om inte annat anges i ägardirektiv.

- Placeringarnas löptider ska anpassas till vilken placeringshorisont som gäller i förhållande till framtida betalningar (matchningsprincipen).
- All placering ska ske till marknadsmässiga villkor.

Extern placering av överskottslikviditet

Tillfällig överskottslikviditet som inte används för att upprätthålla likviditetsreserven eller kan utnyttjas för att reducera den externa skulden får placeras enligt nedan.

- Placeringarnas löptid och risktagande ska anpassas till vilken placeringshorisont som gäller i förhållande till framtida betalningar (matchningsprincipen). Eftersträva maximal löptid om 12 månader.
- Huvudregeln är att maximalt 300 miljoner kronor får placeras hos en enskild motpart. Undantag medges för placering i skuldebrev utgivna av svenska staten (ingen beloppsbegränsning) samt för placering på koncernkontot (ingen beloppsbegränsning, eftersträva maximalt 500 miljoner kronor).
- Placering av överskottslikviditet får ske i korta och långa räntefonder.
- Placeringar i aktier eller aktiefonder är inte tillåtna.

Godkända motparter och instrument framgår av punkten Motpartsrisk.

Upplåning

All upplåning i kommunens namn ska rymmas inom den beslutade låneramen. Med låneram avses upplåning, finansiell leasing och nyttjande av checkräkningskredit. Upplåning ska uppfylla kraven på en låg finansieringsrisk, hög kvalitet på lånedokumentation och en enkel administration. Upplåning ska ske med god framförhållning.

Tillåtna upplåningsformer

- Banklån från svensk, utländsk eller multinationell bank samt Kommuninvest.
- Tecknade av skuldebrev med annan finansiell institution eller placerare.
- Utgivande av certifikat.

Kommunstyrelsen beslutar separat om upprättande av nya marknadsprogram eller om väsentliga förändringar, till exempel rambelopp i befintliga publika låneprogram.

Utlåning och borgen

- All utlåning ska ske så att kommunens finansiella risker begränsas.
- All utlåning och borgen ska vara belopps- och tidsbegränsad (max 10 år).
- All utlåning ska dokumenteras i avtal mellan parterna.
- Borgen ska vara specifik och gälla en enskild transaktion (ej generell borgen).
- Underliggande avtal för borgen ska i dess helhet granskas och godkännas av kommunstyrelseförvaltningen, innan borgen tecknas.
- All borgen ska diarieföras och alla borgenshandlingar tillsammans med underliggande kreditavtal ska arkiveras.

Hel- och minoritetsägda bolag

Kommunens helägda bolag får inte ingå eller teckna borgen.

Vid tillfällen då det finns särskilda skäl till att avvika från åtaganden motsvarande ägarandel för minoritetsägda bolag, ska utlåningen hanteras som utlåning och borgen till externa parter.

Kommunens prissättning vid borgen och utlåning till hel- och minoritetsägda bolag ska vara transparent och ske till marknadsmässiga villkor. Kommunens villkor ska inte vara sämre eller bättre än de villkor en låntagare som verkar i konkurrens med privata bolag skulle kunna uppnå på egna meriter.

Kommuninvest publicerar räntevillkor för privata bolag som lånar kapital på obligationsmarknaden. Tillgången till dessa räntevillkor möjliggör en

transparent och marknadsmässig genomlysning av marknadens prissättning på kapital och ligger till grund för fastställandet av borgensavgiften.

Borgensavgiften fastställs årligen i samband med mål och budget. För att ge rättvisande prissättning på borgensavgiften ska obligationsmarknadens snittprissättning för rullande 12 månader användas.

Externa parter

Kommunfullmäktige har ett restriktivt förhållningssätt till att ingå borgen för extern part, såsom övriga bolag, föreningar eller organisationer inom kommunen. Ett borgensåtagande får endast ske om det kan anses vara av allmänt intresse att så sker och endast gällande ändamål som hör till kommunens kompetensområde. Beviljande ska endast ske i undantagsfall och enbart när all annan möjlighet till finansiering samt statsstödsregler har beaktats. Alla åtaganden ska vara belopps- och tidsbegränsade.

I det fall marginalpåslag eller borgensavgift ska tas ut, beslutar ekonomidirektören om storleken på avgiften.

Solidarisk borgen till Kommuninvest i Sverige AB är undantaget borgensavgift.

Leasing

Leasing likställs med finansiering genom lån och ingår i den totala låneramen som fastställs årligen av kommunfullmäktige i samband med att Mål och budget beslutas.

Leasing ska användas restriktivt då finansieringskostnaden i regel är högre än motsvarande kostnad vid lånefinansiering. Kommunen har tillgängliga medel som kommer att kunna användas till investeringar. Därför är finansiering via leasing i allmänhet inte ett ekonomiskt fördelaktigt alternativ.

Beslut om att ingå leasing-/hyresavtal ska föregås av prövning och bedömning med undantag för leasing av fastigheter, personbilar från ramavtal samt för korttidshyra. Med korttidshyra avses avtal med nyttjandeperiod under 1 år.

Det är endast ekonomidirektören som får fatta beslut om leasing av ett objekt i stället för köp.

Rapportering och uppföljning

Rapporter ska upprättas med syfte att dels vara underlag för planering och beslut, dels vara ett styr- och kontrollmedel över hur väl finanspolicy och riktlinje för finansverksamheten efterföljs.

Avvikelseberapportering

Ekonomidirektören har rätt att besluta om tillfälliga avvikelser från riktlinjer för finansverksamheten och har även rätt att besluta om hur risker som inte omfattas av riktlinjerna tillfälligt ska hanteras.

Finansiell rapportering till kommunstyrelsen

Ekonomidirektören ansvarar för att rapportera om finansverksamheten till kommunstyrelsen på tertialsbasis, det vill säga april, augusti och december. Syftet med den finansiella rapporteringen är att se att finanspolicyn och riktlinjer följs. Rapporteringen kan innehålla följande:

Kommunens finansiella åtaganden och placeringar

- Skuldportfölj
- Borgensåtaganden
- Leasing
- Placeringar

Kommunens vidareutlåning inom hel- och delägda bolag och kommunalförbund

- Volym vidareutlåning inom koncernen samt kvarvarande volym inom beslutad ram
- Förfalloprofil kapitalbindning
- Genomsnittlig löptid för kapitalbindning
- Lån fördelat på låntagare
- Genomsnittlig marginal
- Genomsnittlig ränta

Finansiell rapportering från helägda bolag och förvaltningar

Det åligger bolagen och nämnderna att tillhandahålla den information som behövs för att en effektiv finansiell samordning ska kunna ske inom koncernen. Kommunstyrelseförvaltningen ska löpande begära in rapportering för likviditetsplanering och planering av koncernens kapitalförsörjning.

Bilagor

Begreppsförklaringar

Begrepp	Förklaring
Finansrådet	Forum för finansiella frågor, så som likviditetsplanering, upplåning, räntehantering etcetera. I finansrådet ingår representanter från kommunen samt de helägda dotterbolagen. Finansrådet sammankallas halvårsvis samt vid behov.
Finansieringsrisk	Risken att vid någon tidpunkt inte ha tillgång till eller endast mot en ökad kostnad ha tillgång till medel för betalningar.
Motpartsrisk	Risken för att den motpart med vilken transaktioner genomförts inte kan fullfölja de förpliktelser som avtalet innebär.
Operativ risk	Risken att drabbas av förluster till följd av bristfälliga interna processer, felaktigt agerande eller felaktiga system.
Ränterisk	Risken för att en snabb förändring av marknadsräntorna påverkar kommunens finansnetto negativt.
Swap	En ränteswap innebär till exempel att två parter byter ränteströmmar med varandra (exempelvis fast mot rörlig ränta).
Valutarisk	Risken för att drabbas av ökade kostnader eller minskade intäkter till följd av valutakursförändringar.
Likviditetsrisk	Risken att det inte finns tillräckliga likvida medel för att kommunen eller de helägda bolagen ska kunna fullgöra sina betalningar.
Leasingavtal	Leasingavtal kallas ibland hyresavtal, särskilt när det gäller leasing (hyra) av fastighet. Med leasing som finansiering av lös egendom avses även hyra, funktionsavtal, uppställningsavtal samt klick- och tjänstevtal och liknande som inkluderar objektsfinansiering.